

VERHALEN

**feiten van
verleden**

**fantasie
voor toekomst**

**woorden die
zonder zucht
verwaaiden
in de lucht,
westelijk
van Oosthem,
juni de
dertiende
jongstleden.
geestig rijk
in zinnen
bevlogen,
in kleuren
gestreken,
thuisgebracht.**

hier lopen
wij een wan-
deling van
woorden, een
blaar misschien,
tussen acht
negen en
negentig,
een herin-
nering en
afsluiting
aanstaande.

je probeert
je voor te
stellen hoe
ruimte (met
huwelijk
van stad en
platteland)
ook had kun-
nen zijn: als
de bestekbak
bekend, of
vervreemd, *en d*
oneindig?
wat is een
trouwen nog,
je kunt niet
bij wat is
vergeten,
de toekomst
ligt in ver-
langen schuil.

veel kunnen
wij hier niet
schrijven wat
niet is ge-
zegd. we heb-
ben gepraat
we hebben
gelachen.
engelen
waren er
ook advo-
caten van
de duivel.

nu zijn hier
wat geval-
len woorden
vastgelegd,
alsof je
vrijheid niet
zo kunt la-
ten lopen.

dit doen we
voor onszelf,
voor elkaar
en voor hen
die niet kon-
den komen.
lezen en
kijken kan,
glimlachen
of terzij-
de leggen,
verbranden.

dit is een
driestaps dans
met foto's
en kranten-
commentaar,
drievoudig.

met veel dank,
van harte!
voor de groot-
se inzet
van jullie
allemaal
en sommi-
gen in het
bijzonder!
fijn nieuwjaar
en tot ziens,

Grimm
Eelijn
Sacha
Lisa

**25 jaren =
één minuut
van honderd
uur die ons
doet scheiden
van ijstijd**

op en neer
kwam daarna
het water.
klei veen klei,
veel klei en
nu *honderd
minuten*
geleden:
de eerste
terp, Tritsum.
daarna wel
duizend meer,
negentien
rond Oosthem
nog te zien:
need'rige
zettingen
verbonden
door modder-
kettingen.

tussen af-
val en zerk
kwam op de
terp de kerk.
is die wèl
beschouwd op
stront gebouwd?
godenspijs?

Friezen wijs:
eigen recht
tot *twintig
minuten*
- dit is vijf
honderd jaar -
geleden:
'*sljocht en rjocht*'
maar daarna
een scheiding
der geesten,
altijd weer,
bijvoorbeeld
kerken die
verscheiden,
dominees
domela's
en toen ook
Troelstra Pie-
ter Jelles:
'*Koningin?*
weg er mee!'
ongewoon,
niet gedwee,
onderling
gevechten,
opstand toen,
uit Oosthem
naar Den Haag
vorken mee
om dit te
beslechten.
dit was *drie
minuten*
geleden.
ideeën
vormden de
maat, eerder
deed dat dus
het water.

vanaf 1100
daaromtrent
doorbraken
met springvloed
zeven minuten
heen was de
Pikedyk
scheiding van
zout en zoet
ook verse
haringen!
en maar *zes
minuten*
geleden
wegbouw
Lemmer-Sneek
modder weg
beton komt.

de wereld één minuut geleden

de kranten schrijven veel refreinen

13-6-'73

weer: zwak front
westen wind
buienkans
tempera-
tuur: matig
tot twintig

Oltmans in
het geweer
over Nieuw
Guinea.
de poli-
tiek wil voor
hem een be-
roepsverbod

Lord Lambton
staatssecre-
taris Brit-
se luchtmacht,
zag ze vlie-
gen en moest
aftreden:
hasj gebruik!

Vredeling,
minister
Defensie,
soldaten
op bezoek,
wil vrijheids
limieten
afschaffen
in leger

prof. Bakker
(Groningen)-
wil denktucht
op scholen
via fi-
losofie

ontploffing
08.45 Mobil
Amsterdam

in Chili
Allende:
'rechterlij-
ke macht is
partijdig'

Europe-
se Commis-
sie voorstel:
vergroot rol
Europees
parlement,
controles
versterken

13-8-'98

precies het-
zelfde en
zo verder

Oltmans nog
altijd in
geweer met
tong en pen

politie
in Bussum
vindt veertig
kilo hasj,
nog altijd
heksenjacht

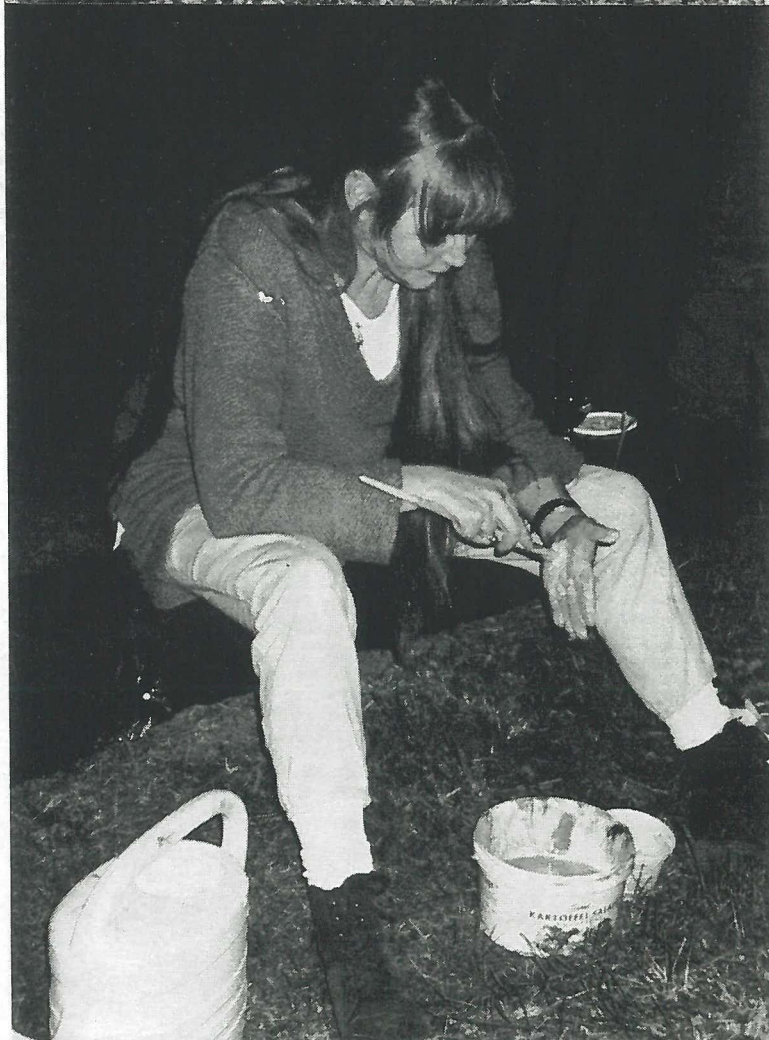
deze zijn
nu opnieuw
aangescherpt

ook dit jaar
staan deze
oproepen
opnieuw in
de kranten

nu was Shell
aan de beurt
Rotterdam

er lijkt niets
veranderd,
boontje komt
voor loontje,
toch vaak niet

herhaling
van zetten,
beloftes
en vragen,
geen daden-
drang of korte
metten,
maar trage
gebaren

kabinet
van Den Uyl
Duisenberg:
'marges voor
nieuw beleid
uiterst klein'

kabouter
wil natuur-
voedsel en
aandacht voor
het milieu:
smalende
reacties

kabouters
klappen uit
commissies

kabouters
willen par-
keerplaatsen
voor de in-
validen

Nixon roept
prijsstop (!) af,
Watergate
aan zijn reet

Vietnam ver-
lengt de wa-
penstilstand

nu precies
andersom:
omgooien
van beleid
is schering
en inslag

het is nog
hetzelfde
liedje steeds

is het nog
hetzelfde
liedje steeds?

openbaar
zijn is nu
heel gewoon

Groenen nu:
goedkoop par-
keren voor
bezoek in-
validen

Clinton nu
in de hoek,
wil prijsstop
in zijn broek

Vietnam wil
vrede en
kapitaal (!)

burgemeester destijds:
niet boven
partijen
ontneemt woord
kabouter
toen deze
de city-
vorming langs
metrolijn
graag wilde
bespreken
en deed een
wethouder
van tegen
naar vóór de
lijn stemmen

burgemeester van nu:
mond snoeren
doodnormaal,
voorbeeld is
Eurotop.
is het een
mensenrecht
je mening
te uiten?
in stad weet
men van niet:
oppakken
vastzetten
niet drinken
ook geen plas
mondje dicht
is devies.
en daarna?
gewoon wéér
'lastige'
mensen in-
terneren
zonder wet
in de hand
als juri-
dische proef-
konijnen,
achteloos
arrogant.
dit is toch
machtsmisbruik
volgens de
ombudsman
de Commis-
sie Schalken

wetenschap,
wat vind jij?
een gedeeld
vertrouwen
zo verdeeld,
verkwanseld,
zou je wil-
len zeggen?

vrije me-
ningsuiting
blijft moeilijk.
bisschop zei
bij honger
te mogen
stelen van
kruidenier.
einde van
de nering
in dorp geeft
dat geen zier?
kabouters
liepen met
het zelfde
doel rond de
natio-
nale bank
tot zeven
maal destijds
om daarna
brood en wijn
te delen.
de oorzaak
van honger
ligt bij de
trek in geld!

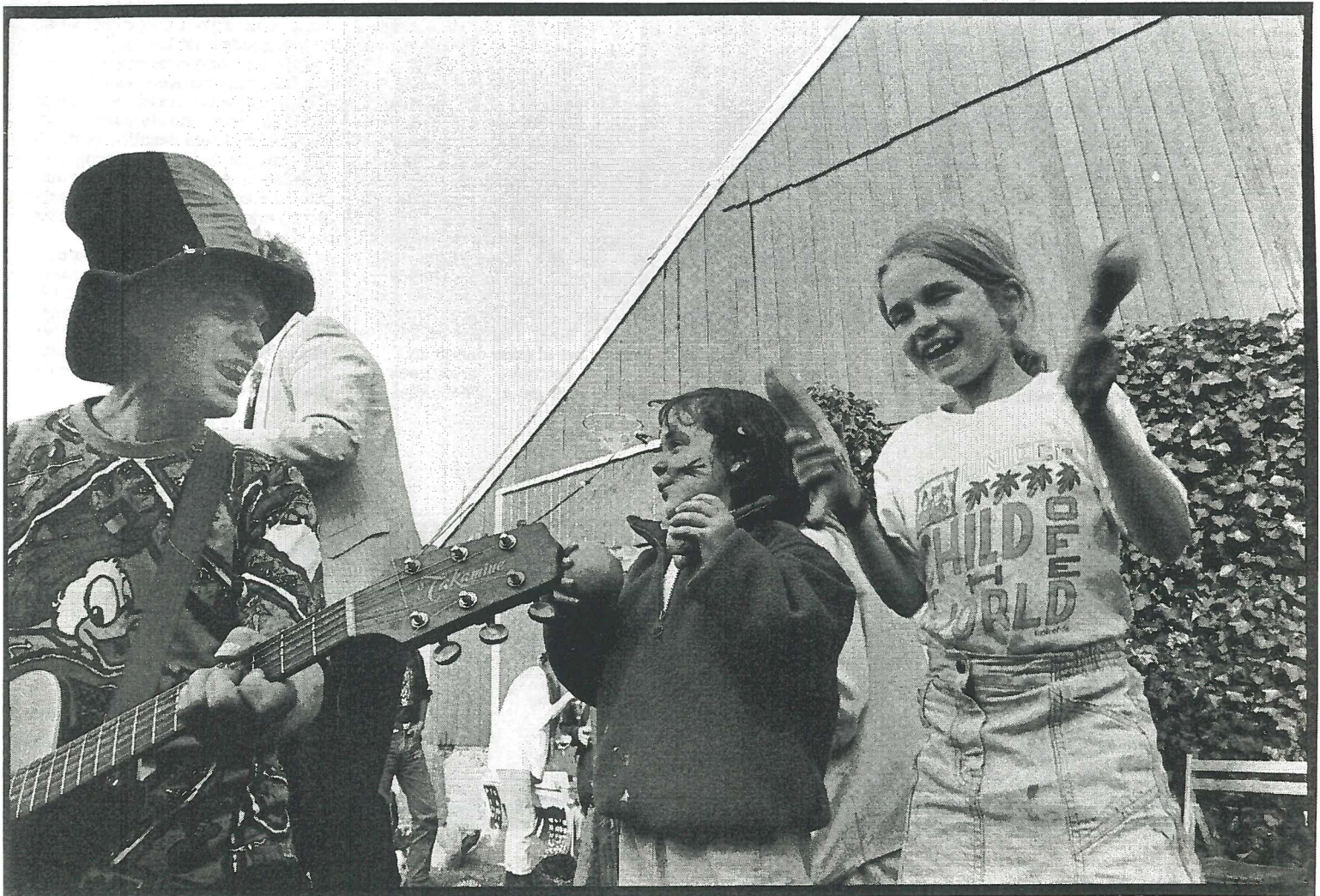

Foto: Simon Bleeker

Ex-kabouters genieten van rust in Oosthem

Oosthem - „Gemeenschappelijk in een happy-ning: voor de één gruwelpap, voor de ander hét levenssap.” Deze zin prijkt op de uitnodiging van Simen de Jong, een uitnodiging die, zo stelt de gastheer, vooral ook bedoeld is als een *uitdaging*. Een uitdaging voor inwoners van het 25 jaar bestaande Ruijgoord, voor familie en vrienden van De Jong én vooral ook voor ex-kabouters.

De Jong, zelf dertig jaar geleden minister van onderwijs in de door kabouters uitgeroepen Oranje Vrijstaat, ontving zaterdagmiddag stralend zijn circa zeventig gasten. Gehuld in een paarse zijden bloes en lopend op klompen, wees hij hen naar plaatsen waar zij konden musiceren, schilderen, eten en vooral

ook praten. Ook werd er samen van gedachten gewisseld over een thema, namelijk: 'huwelijk tussen stad en platteland'. Zonder enige moeite kon Simen de Jong er een uur over volpraten. Over dat prachtige wijde landschap rondom de plek waar hij leeft. „Ik woon in Bussum, maar ik leef in Oosthem.”

Instemmend volgden de aanwezigen, waaronder Geert Mak („Nee, ik was geen kabouter, dit zijn gewoon vrienden”) zijn analyse van het begrip ruimte, wáár daar zou het platteland toch voor moeten staan.

„Na een jaar plattenslandsboeken te hebben gelezen, zei ik tegen één van de boeren hier: „wat is er veel veranderd!” Maar hij vond dat dat helemaal

niet. Hij moet immers nog steeds hard werken en nog steeds vroeg op. Toen dacht ik: nadenken over ruimte is eigenlijk heel luxe.”

Stilte. Een goede plek om te wonen en goed voedsel. Daar zetten volgens de blootvoetse ex-kabouter Guy Kilian kabouters zich destijds voor in. „Wij wilden goed zijn voor onszelf en voor de medemens en op een vrolijke, creatieve manier zorgen voor de aarde.”

Volgens hem staan de voormalige broeders in de strijd nog steeds achter deze idealen. „Het is gewoon zo prettig en ook zo goed voor jezelf om dingen met aandacht te doen. Om niet verloren te gaan in het al maar doorgaan.”

Een positieve invalshoek is daarbij een gave. „Niet altijd uit-

gaan van de dingen waar je tegen bent, maar kijken hoe je een situatie ten goede kunt keren.”

Een van de vertegenwoordigers van de stad was Kees van Baalen, die acties voert tegen de Y-burgplannen van Amsterdam. „Wij vechten nu tegen dezelfde bestuurders als de kabouters dertig jaar geleden deden. Namelijk bestuurders die een te beperkte blik hebben, verkeerde beslissingen nemen en daardoor levens verpesten.”

Hoewel hij zelf geen kabouter is geweest, kent hij ze bijna allemaal. „Ik zat destijds bij de Kritische Leraren. Alle kritische bewegingen van die tijd vormden één front. Wij steunden elkaar. Mijn vrouw hoorde vroeger bij de Dolle Mina's. Daar gingen we ook heen.”

foto's van
Roel Burgle
Coen Tasm:
Sacha en
anderen

1275 (29
minuten
geleden):
zelfde grond,
woest water.
Nijland en
Amsterdam
geboren.
wie dan op
Ruigoord landt
is op dit
eiland van
veen leven
niet zeker
door kruit of
mes, gevang,
drank of pest.
(nu leeft daar
een onthecht
en oprecht
ideaal)

1975 bijna
één minuut
geleden
momentum
verbonden
stadsbestuur
Amsterdam
(de ezels
van weleer)
op bezoek
bij het dorp
'het' Nijland
(destijds nog
door ossen
verkozen,
nu lopen
daar ezels
op de wei).

stad in dorp
rotondes
drempels en
ook amster-
dammertjes

Bert Kisjes
sprak en zei:
dorpscultuur
staat of valt
met eigen
club en thuis.
waar de maat
van het dorp
verloren
raakt, krijgen
problemen
van de me-
tropool al-
le ruimte.

dorp in stad
Nordholt hoofd-
commissaris
van politie laat
zich trekken
in koets met
paard en al.
zijn steden
gemaaskeerde
dorpen
verenigd?
wij vinden
in de stad
pleiters voor
doorzichtig
boekhouden
en financiële
gevolgen
van beheer,
zij willen
winst en meer.

1973
uit het zicht

de luchten
vrolijke
formaties
van wolken,
ongerept
kleuring 's nachts,
rust gebracht
door een grijs
donker rijp
of held're
hemelpracht

in voorjaar
vliegen veel
vogels af
en aan en
zingen en
dansen door
hun goesting.
het dier leeft
bij de tijd
en het kan
niet veinzen.
zouden wij
niet kievit
willen zijn?
we zijn slechts
lamvliegend
vogelstruis!

1998
in het zicht

de luchten
doorkliefd van
strepen door
veelvuldig
vliegverkeer
en 's nachts van
haastige
satelliet.
kleuring met
lichten van
woon en weg

verlies van
vogels, maar
meer zijn er
dolende
ballonnen.
motoren
zijn nu de
tenoren
van het veld,
oliegeur
eenzaamheid
op het al-
taar van geld

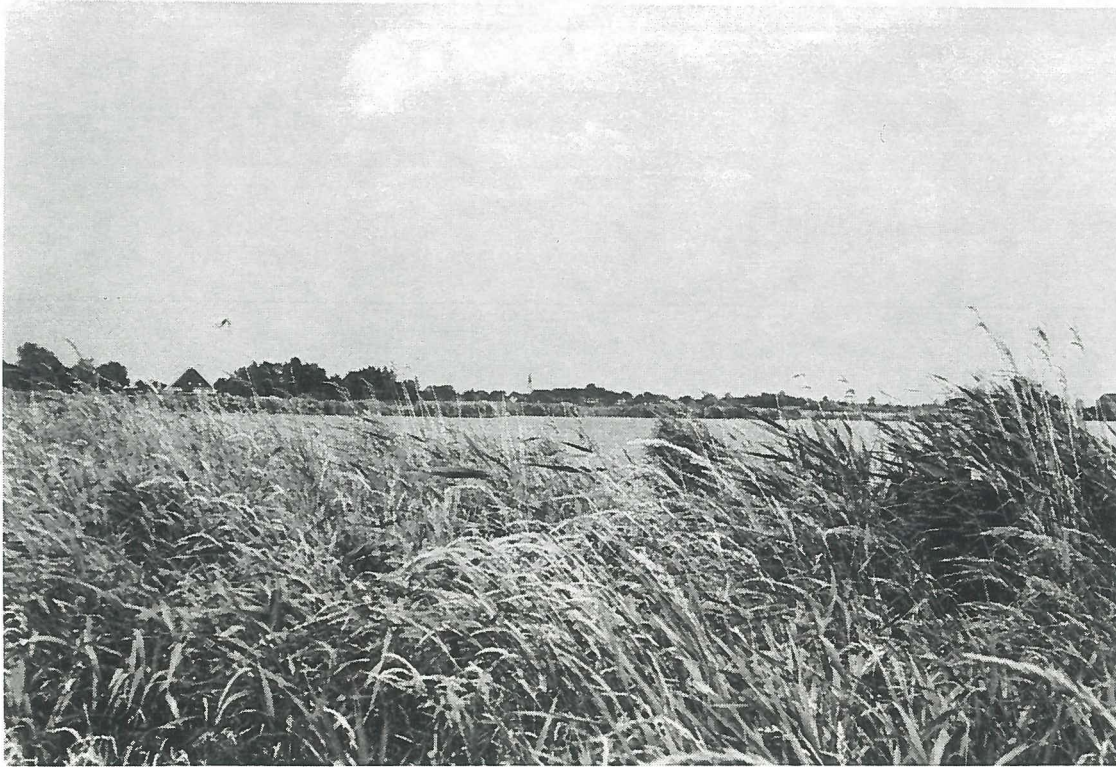

het water
waarin de
luchten zijn
weerspiegeld.
daarin kon
je zwemmen
en spelen.
voor vissen
en planten
was water
ideaal,
heel veel snoek
meer nog aal

het water
werd vervuild
en troebel,
waterkwel
vol van res-
ten van de
boringen,
olie, gas
ver van zee
en uit de
lucht komt nu
ook ander
uitschot mee

en met de
mode gaat
verkaveld
water naar
benee. daar-
door leerden
de reigers
voor vissen
en kikkers
meer wachten.
ook is dat
waar voor de

vogels die
hun voedsel
zien zakken
naar natte-
re lagen.
wij zijn het
die hen zo
belagen.

water voor
buitenvee
wordt in tanks
gezogen
door de zon
en in de
omgeving
staat niet de
waterwiek,
sjong sjong sjong,
maar tsoemen
windmolens
aanhoudend,
nodeloos.
windhandel,
is het niet?
gebruik toch
dat water!
Noorse fjord
en Noordzee
goedkoper
en beter
voor milieu,
waar of niet?

en de koe
intussen?
zonder hoorns
zonder staart
zonder naam
haar geuren
opgelost
in veevoer
van verre.
nummers in
de oren,
dier is ding
te pakken
met een ring
en slachten
'moet' centraal
anoniem

zonder naam.
het melken
nu is geen
kontakt van
boer met koe
geen kruk meer
en geen bus,
tankwagens
nu met wit
uiersap
langs de weg
waar palen
stonden met
draden voor
vogels met
verhalen
voor Klaas Vaak.

de aarde
is groener
en groener
geworden
van één soort
en dat in
één minuut.
wat was was:
in weide
champignons
boleten
en bloemen
met veel kleur,
grassen in
veel soorten
en daarbij
voor vogels
en vlinders
biotoop.
daar waar de
boer het hooi
ging halen
ligt nu gras
in licht/don-
ker groen plas-
tic balen.

nu over-
al lage
loodsen en
bemoste
daken en
behuizing
met nieuw ma-
teriaal
afgetuigd.

en daarbij:
werken oor-
delen als
boemerang?
er is veel
waarvan je
niet getuigt.

Willemsma
Ids ja, sprak
van de haas
op de wei
als op het
biljart een
zwarte vlieg:
afstoten
afschieten
eenvoudig
kleine prooi
grote daad?
naakt valt de
waarheid zacht,
hard gelach.
winnaars ver-
oorzaken
verliezers.
natuur is
gemeengoed,
zij is er
zonder ons
maar met ons
in gevaar.

het vuur vlamt
in haar werk.
in het klein
stoken van
tak en oud,
aangenaam
in de kring
wat praten
niet koud. dit
mag niet meer.
en verre
herkenning
in de nacht,
zoals de
Harlinger
vuurtoren,
is niet meer.

het is waar
van het vuur
twee maanden
na ons feest:
een niet te
vergeten
inferno,
in één uur
alles weg:
inboedel
ook het beest.

Bij de brand op de boerderij uit 1870 kwam hond Munza van de familie Van der Zee om het leven. „Dat is it slimst fan alles.”

Foto: Winfryd Aâdringa

Twintig kalveren gestikt bij brand Oosthem

OOSTHEM - In de vlammenzee, die de boerderij van Jacobus en Neeltje van der Zee bij Oosthem vanochtend in de as legde, zijn twintig kalveren en een hond gestikt. In minder dan een uur was de boerderij aan de Pikedyk verwoest.

Het echtpaar kon met hun zoons Hielke en Bareld alleen een bescheiden hoeveelheid huisraad uit het woonhuis redden. De rest ging met de honderdjarige boerderij in vlammen op. De ligboxenstal achter de boerderij kwam niet in gevaar.

Hoe het vuur is ontstaan, was vanochtend nog een raadsel. Zoon Hielke zag de vlammen uit het pas vernieuwde dak aan de achterkant van de boerderij slaan, toen hij om tien uur vanuit het weiland naar huis liep voor een koffiepauze. In het stalgedeelte woedde toen al de vlammenzee waarin het jongvee het leven liet. Aangewakkerd door de stevige westenwind bereikte het vuur snel de voorkant met het woongedeelte.

„Yn de efterein fan de pleats wie op dat stuit al neat mear te-

rêden. Wy koene noch krekt trije kear yn en út hûs rinne, om wat hûsrie op te heljen. Doe sloegen de flammen ús dêr ek om'e earen. Op sa'n momint witte je ek net mear wat je earst as lêst meinimme moatte”, zei Hielke van der Zee.

Het gezin stelde enkele meubelstukken, de televisie en wat zilvergoed veilig. Jacobus van der Zee staarde mismoedig naar de spullen: „Dat de keallen en de hûn fuort binne, begruttet my noch it measte. Dit guod is alles wat wy noch hawwe. Wat moatte wy no?”

De Wymbriteradielse brandweer kreeg het vuur om vijf over tien gemeld. Toen de korpser van IJlst en Heeg arriveerden, stond het gebouw al van achte tot voor in brand. Om elf uur was het vuur bedwongen en stonden alleen de muren nog overeind.

De Woudsender brandweer bewaakte in de tussentijd de spoorbaan Sneek-Stavoren di vlak langs het boerenerv aan de Pikedyk loopt. Door vliegend vuurdeeltjes hadden de spoorbielzen op drie plaatsen vlam gevat

Corrant 13-8-9

Oud-Kabouters schrikken van scharrelmens met stadsdatsja

Op zijn verbouwde boerderij in Oosthem gaf oud-gemeenteraadslid voor de Kabouters in Amsterdam Simen de Jong dit weekeinde een feest voor geestverwanten uit de Randstad. Het spraakzame volkje blies er leven in een oud Kabouter-onderwerp: de verhouding tussen de stad en het platteland. Alles wordt anders.

Op de Pikedyk laat de groep zich bijpraten over de geschiedenis van de streek.

Door Irene Overduin

LOOM VAN DE ZON en het gras strijken Simens gasten aan het einde van de middag neer in de schuur van zijn overburen. De wandeling had hen een mooie wereld getoond, met krijsende grutto's en gammele hekken, Friese hengsten die het land onder hun zware hoeven lieten trillen, en een stokoude boer die lachend vertelde hoe hij nog elke dag één roodbonte met de hand melkt. Maar nu, aan de voet van een machtige bult hooi, staat daar zo maar een doctor in de planologie te verkondigen dat dit fraais de graftombe wacht.

De doctor is Han Wezenaar, een lange man met een grijs sikje uit Almere. Bedaard schetst hij de vrienden van Simen een toekomstbeeld van een volgeplempt buitengebied, vergeleken waarmee de jongste puisten op de flanken van de Friese dorpen onschuldige pigmentpukkels zijn. Wat nu nog jeukt, stroomt straks als pus over de greiden, voerspelt hij.

„Vroeger woonde je in de stad en had je voor het weekeinde eventueel een buitenhuis. In de toekomst zullen het eerste en het tweede wonen volstrekt verstrengelen.” Wie geld heeft, keert de zaken om. Die woont doordeweeks op een ruime kavel in het buitengebied en heeft als uitvalsbasis voor het weekeindvertier een optrekje in de stad.

Het betoog van Wezenaar geeft een schrille wending aan het pleidooi van de dichter Hans Plomp voor 'de scharrelmens'. Plomp, bewoner van het met sloop bedreigde Ruigoord onder Amsterdam, had kort ervoor flatbewoners vergeleken met batterijkoppen en industrievarkens. „Die worden ook ziek doordat ze op mekaar gepropt zitten. De flatbewoners moeten worden bevrijd, ruimte voor de scharrelmens!” Aan het stro was een enthousiast applausje ontstegen.

Maar de consequentie van het gepropa-

geerde scharrelgedrag, zoals Wezenaar die schetst, schrikt enkele vrienden van Simen toch af. Zover moet het niet komen, stellen enkelen. Wezenaar, nuchter: „Aan grote processen verandert je niets. Het is al aan de gang. Hooguit kun je in het klein iets doen. Zelf neig ik er toe te zeggen: laat het buitengebied maar gewoon verstedelijken. Verstedelijking is de meest duurzame samenlevingsvorm die er is.”

Net zomin als Wezenaar, ziet landschapsarchitect Bertus de Jong uit Leeuwarden louter nadelen. Eerder op de middag, tijdens de wandeling,

vertelde hij de schare dat intensieve bebouwing van het platteland onafwendbaar is.

„Ik zie er wel brood in om de stille verstedelijking te gebruiken om kwetsbare cultuurhistorische zaken in bescherming te nemen”, zei hij. „Bij boeren zijn kwaliteiten als oude dijkes, kerkhofjes en ontginningspatronen toch in minder goede handen dan bij mensen uit de Randstad die hier komen wonen. Die hebben daar vaak meer oog voor.” Ook De Jongs bijdrage was in goede aarde gevallen.

Terug in de schuur rijzen er toch beden-

kingen. Zou het niet beter zijn wanneer de steden voor een inspirerender klimaat zorgen, oppert een gast. „Zodat de mensen geen behoefte hebben aan een tweede huis.”

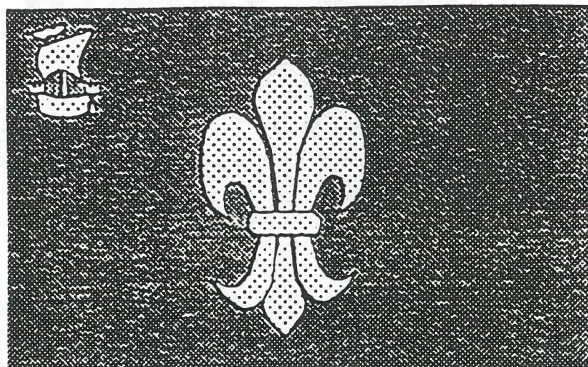
Wezenaar verwacht weinig van de steden. Volgens hem komt er een moment dat ze zelfs niet meer interessant genoeg zijn om er een stadsdatsja te hebben. Hoe het dan moet, weet hij niet precies. Voorlopig zou hij zeggen: „Delen van de stad die niet meer functioneren, moet je maar platgooien. Maak er een groot park van, dan wordt het misschien nog wat.”

De wandeltocht voert over het land van Ruerd Abma, die hier Simen de Jong begroet.

Foto's LC/Siep van Lingen

jullie zijn
allemaal
genodigd
door Wymbrit-
seradiel,
zaterdag
op de zes
en twintig
ste juni,
des middags
aanstaande.
wij nemen
dan na de
ontvangst de
schilderij-
en mee, de
muziek houdt
een en an-
der gaande.

Wapen + Vlag van Wymbritseradiel

nu hebben
wij graag naam
en leeftijd
van hen die
de pense-
len streken.
in mei volgt
dan nader
bericht, pre-
cies in op-
zet en tijd
bemeten.

*post criptum:
wat nog rest
voor hen die
nog weten:
de kerkuil
is terug,
heeft een nest!*

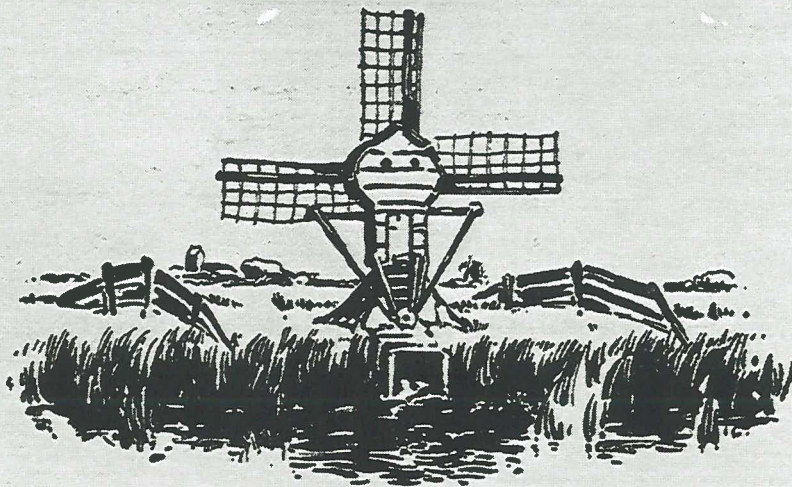

Sioecht in Sioecht.

Toe deys leyt dewrâd omkere
In klear duwbeld-hertigheyt.
Jou uwz Sânwêr ljœve **HEERE**
a' Ade roune yenfadigheyt.

Sysbert Tappex.

As Jloot